

Barnbruden "Thea"

- om barnbloggen som utställning och samtidsarena för konstruktioner av barndom

Natalie Davet

Children's blogs are becoming an increasingly popular phenomenon in what could be seen as a contemporary space for communication over age boundaries. This article is an attempt to shed light on the importance of an intersectional approach in the analysis of childhood constructions in social media. On the basis of a fictional child blog made up by Plan Norway, as part of a controversial campaign against child marriage, this article focuses on age, but also, gender, sexuality and ethnicity as main social variables in the process of constructing "Another" Scandinavian child portrait. An exhibitional approach involving both text and visuality is used in an extended discussion of online constructions of childhood. Children's blogs are presented as a "glocal" arena with huge social and political potential regarding one of today's strongest discourses of childhood: the discourse of the competent but vulnerable child.

Keywords: childhood, exhibition, "glocal" arena, intersectionality, online interactions.

Natalie Davet, doktorand i barn- och ungdomsvetenskap vid institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande, Göteborgs universitet
natalie.davet@gu.se

Inledning: Barnbloggen som samtidsarena för allålderskommunikation

Under några veckor i september och oktober 2014 skapade en tolvårig norsk flicka stor medial uppmärksamhet genom sin blogg (www.theasbryllop.blogg.no) i vilken hon lät omvärlden ta del av sitt stundande bröllop med en 25 år äldre man. Bloggen blev på bara ett dygn Norges dittills mest lästa med en miljon besökare, och det norska arrangerade barnäktenskapet blev en internationell angelägenhet i sociala medier. Plan Norge,¹ som låg bakom bloggkampanjen, ville uppmärksamma de hundratusentals barnäktenskap som årligen äger rum i världen genom att lokalt iscensätta Norges första barnbröllop. *Theas bröllopsblogg* utgjorde en del av en större kampanj mot barnäktenskap (<http://www.plan-norge.no/plan-kjemper-jenters-rettigheter>). Den fiktiva karaktären ”Thea” var i själva verket en svensk tolvåring som bloggade utifrån sina funderingar, rädslor och farhågor kring tvångsäktenskap och en stympad barndom. Bloggen hemlighöll att det rörde sig om en kampanj fram till själva bröllopsdagen, med konsekvensen att många följare blev nyfikna (och upprörda) kring vad arrangemanget rörde sig om. *Theas bröllopsblogg* arrangerades som en nedräkning till FN:s internationella flickdag den 11 oktober,² dagen då bröllopet officiellt skulle hållas i Kulturkirken Jakob i Oslo. Bloggkampanjen ter sig intressant ur ett kulturanalytiskt perspektiv då den säger en del om aktuella förväntningar och föreställningar gällande barnäktenskap, men också kring s.k. ”age-appropriate behaviour” (Brown, 2005, s. 5) för unga flickor i en skandinavisk kontext en bit in på 2010-talet.

1 Plan Norge är, som del av den internationella barnrättsorganisationen Plan International, en religiöst och partipolitiskt oberoende ideell biståndsorganisation som finansieras av fadderverksamhet och donationer via en insamlingsstiftelse (<http://www.plan-norge.no/om-plan>).

2 FN:s Internationella flickdag (International Day of the Girl Child) inrättades den 11 oktober 2012 (http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/66/170). Sedan premiärfirandet av dagen har FN valt att fokusera på temat ”Ending Child Marriage” (se även Formark, Bodil. (2013). Jösses flickor, vilket trassel! Historiska reflektioner kring flickforskningens uppgift i en flickfrämjande och postfeministisk tid. *Tidskrift för genusvetenskap*, nr 2-3, s. 7-20).

Internet utgör idag en central arena för vad som skulle kunna kallas allålderskommunikation i en *glokal* (Robertson, 1994; Robertson & White, 2005) vardag. Jag använder begreppet glokal som en beskrivning av det spänningsfält som skapas mellan det globala (världsomspännande) och det lokala (avgränsade närområdet). Det är en arena där socialisering och identitetsskapande kan studeras som explicita yttringar av offentligt framträdande. Det globala sammanhanget utgör villkoren för den iscensättning som studeras i denna artikel, med avstamp i Plan Norges kontroversiella och nyskapande bloggkampanj mot barnäktenskap. Syftet är att undersöka hur *utställningen* (jfr Hogan, 2010) *Theas bröllopsblogg* iscensätts i intersektionen mellan ålder, kön, sexualitet och etnisk tillhörighet, samt hur den synliggör våra normalitetsförståelser kring barnäktenskap i förhållande till skandinavisk barndom.

Den aktuella bloggkampanjen utgör i sitt format ett spännande underlag för komplexa diskussioner om barnet som samhällsmedborgare. Denna artikel kommer dock att avgränsas till att särskilt belysa dynamiken i interaktionen mellan ålder, kön, sexualitet och etnisk tillhörighet då det skandinaviska (nät)barnet konstrueras i en glokal kontext. Utifrån en diskursanalytisk ansats undersöks i artikeln produktionen av socialt meningsskapande med fokus på relationen mellan dessa faktorer. Analysen uppehåller sig kring mottagandet av en politisk-ideologisk kampanj iscensatt genom en förbarnsligad kostym.

Ålderskategoriseringar, barndomsdiskurser och representationer av barndom

Ålder är och bör ses som en viktig kategoriseringsgrund (Andersson et al., 2011; Heggli, 2004; Krekula, 2006; Krekula, 2009; Krekula, Närvänen & Näsman, 2005; Laz, 2003; Nikander, 2000) som verkar parallellt och överlappande ihop med andra variabler såsom kön, sexualitet, etnicitet, klass och funktionalitet. Med detta sagt vill jag lyfta fram och diskutera ålderskategorin barn, de individer och samhällsmedborgare som enligt FNs konvention om barnets rättigheter (1989) definierar hela världens unga befolkning upp till 18 års ålder. Idéer om ålderskategorin barn och iscensättningar av de värden som sammankopplas med barndomen utgör fokus för denna

artikel. Medan begreppet *barn* ger uttryck för en individs biologiska ålder kan *barndom* förstås som de förväntade sociala och kulturella värden och roller som varje samhälle, i varje tidsepok och på varje plats applicerar på denna ålderskategori (Halldén, 2007; Qvortrup, 2002). Längre beskrevs barndomen som synonym med den livsfas som föregår myndighetsåldern varpå barnet kom att utgöra den som ”ännu-icke-är-myndig”. Detta förhållningssätt bidrog till en stark betoning på barndomens tillblivelseprocess och utveckling. Det skapades ett dikotomiskt förhållande mellan barndom och vuxenhet där barnet som ”becoming” eller ”not yet” ställdes mot vuxenhetens mer varaktiga tillstånd i form av ”being”. De senaste decennierna har barndomsforskare världen över engagerat sig i diskussionen om vilket av begreppen ”being” eller ”becoming” som bäst lämpar sig för att relatera till och diskutera frågor som rör ålderskategorin barn (Alanen, 1992; Brembeck & Johansson, 2010; Christensen & James, 2000; Davies, 2014; Halldén, 2007; James & Prout, 1990; Jenks, 1996; Johansson, 2011; Lee, 2001; Prout, 2005; Trondman, 2013). Genom sociologen Nick Lee kom barnet att erkännas som både *varande* och *blivande* (Lee, 2001) varpå barndomen som ålderskategori idag kan studeras som ett fenomen som materialiseras genom dominerande diskurser om barn och barndom, men där barnen själva framstår som ”beings in their own right” (ibid.).

Kategoriseringar är intressanta att studera då de utgör samlingsnamn på specifika subjektpositioner (Jonsson, 2007). Det är genom ålderskategoriseringar som barn blir till barn, men också till stereotypa barn i form av ”förortsbarn”, ”kooperativbarn”, ”ensamkommande”, ”tweens” osv. Vad som förenar barnen inom ramen för en kategori är inte att de är på ett specifikt sätt utan snarare *på vilka* sätt (hur) de iscensätter och återskapar sina barnpositioner inom ramen för den givna kategorin, samt hur omvärlden betraktar och värderar dessa uttryck som sanna i sin kontext (jfr Börjesson, 2003, s.152). I en sådan diskursteoretisk betraktelsegrund blir barnpositionen något man *gör* snarare än någonting man *har* (Börjesson & Rehn, 2009, s.18). Med hjälp av diskursanalysens begreppsapparat blir det möjligt att studera de språkliga mönster och nyanser som avgör hur vi uppfattar, talar om, och värderar oss själva och vår omgivning. Diskursanalys som metod har visat sig vara lämplig för att undersöka innebörder och förändringar

i identitetskonstruktioner och sociala kategorier, men också för att studera relationen mellan normer och exkludering (Börjesson, 2003). Inte sällan sker iscensättningar av barndomspositioner genom språk och visuella uttryck. Diskurser om barndom blir således till ett "görande" och en kontinuerlig förhandling och omförhandling (Helander, 2003) av möjliga subjektpositioner i den vardagliga sociala interaktionen barn emellan, samt mellan barn och andra ålderskategorier.

Diskurser om barndom kan även diskuteras som *representationer* av barndom om man väljer att se representationer som en effekt (förlängning) av barndomdiskurserna. I denna artikel väljer jag att använda begreppen diskurs och representation synonymt. Enligt kultursociologen Stuart Hall är språket, men också visuella symboler och bilder, musik och andra medier delar av meningsskapande system genom vilka vi representerar våra uttryck, idéer och känslor:

Language is one of the 'media' through which thoughts, ideas and feelings are represented in a culture. Representation through language is therefore central to the process by which meaning is produced. (Hall, 1997, s. 1)

Diskursanalytiska förhållningssätt söker ta reda på vilka effekter och konsekvenser dessa uttryck får. Det handlar inte enbart om att ta reda på *hur* uttrycken producerar mening, utan snarare om att synliggöra regimen bakom dessa meningsskapande processer, vilket kräver ett beaktande av såväl *tid* som *plats* och *sammanhang* (s. 6). Även om de språkliga diskurserna kommer att vara i fokus för denna artikel väljer jag att använda Halls vidgade diskursbegrepp då detta på ett föredömligt sätt visar en öppenhet för andra medier, såsom visuell symbolik och bildspråk. Jag finner att de visuella uttrycken i *Theas bröllopsblogg* kan betraktas som komplementära för helhetsförståelsen av de barndomdiskurser som iscensätts i själva bloggen. Då det kommer till analyser av barnbilderna i bloggen finns det anledning att reflektera över Plan Norges intention att laborera med "desired images" (Holland, 2004, s.7) om en önskvärd barndom samtidigt som de adresserar barnpubliken i ett direkt tilltal. Man använder sig således simultant av både "discourses about childhood" och "discourses for children" (Buckingham, 2000, s. 8).

Barnbloggen som en utställning

Materialet för denna artikel är hämtat från *Theas bröllopsblogg* som finns bevarad i sin helhet under adressen <http://theasbryllup.blogg.no/>. Delar av materialet, exempelvis bilder av autentiska barnbrudar, är dock hämtade från Plan Norges websida till vilken det finns länkar från Theas blogg. Citeringarna i texten utgörs i samtliga fall av den respons som publiken, d.v.s. bloggbesökarna (läsarna), gett på diverse inlägg.³ I urvalet har jag särskilt valt ut kommentarer som på ett eller annat vis belyser aspekter av ålder, kön, sexualitet och/eller etnisk tillhörighet. Materialet analyseras genom en kritisk diskussion av text och visuell kommunikation.

I analysen använder jag teoretiska verktyg som tillåter att diskursiva sammanhang diskuteras med hjälp av teatrala metaforer (Alexander, 2011; Goffman, 1959) för att beskriva det civila samhällets symboliska strukturer med fokus på situationer och aktiviteter. Sociologen Bernie Hogan för en kritisk diskussion av Erving Goffmans dramaturgiska teorigrund och terminologi som genom begreppen "front stage" och "back stage", "actor" och "audience" på senare tid fått starkt genomslag i forskning om online-interaktioner. Hogan menar att Goffmans begreppsapparat, för att beskriva situationsbestämda interaktioner i realtid, ter sig otillräcklig för att analysera nätinteraktioner i exempelvis bloggar och andra forum där *timing*en och *ordning*en i interaktionen inte nödvändigtvis bygger på samtidighet. Bloggen är strukturellt formad utifrån andra kriterier än det dialogiska och direkta turtagandet, varför den snarare skulle kunna liknas vid en *utställning* (exhibition) där "jaget" (i det aktuella fallet; diskursen om barnbruden) ställs ut för en bred publik över tid (Hogan, 2010). Utställaren (bloggaren) designar och redigerar innehållet med hjälp av en s.k. "curator" med syfte att skapa ett publikvänligt forum för sina besökare. Bloggens struktur avkräver ingen direktrespons eller dialog mellan utställaren och publiken, men lämnar vanligtvis utrymme för kommentarer och interaktion, varpå det blir möjligt att studera publikens respons på dess innehåll. Bloggen som utställning synliggör även en aspekt av offentligheten som sträcker sig utöver den

3 Med undantag från ett citat där den verkliga tolvåriga bloggaren (personen bakom "Thea") uttalar sig om sin medverkan i kampanjen.

performativa akten,⁴ då utställaren själv sällan har möjlighet att till fullo överblicka blogginläggens spridning och/eller publikens storlek (ibid.). Hogans begreppsapparat ter sig användbar i diskussionen då förgrunden till Plan Norges kampanj ur flera aspekter kan läsas som en strävan mot att utmana normativa föreställningar om barnbrudar genom att arrangera och ställa ut en fiktiv skandinavisk barnbrud i ett av cybervärldens många skyltfönster.

Under nästkommande rubriker presenteras analysen av *Theas bröllopsblogg* utifrån den dynamik som uppstår i interaktionen mellan ålder, kön, sexualitet och etnisk tillhörighet. Fokus i analysen är att studera hur dessa faktorer bidrar till att lyfta fram olika normalitetsförståelser kring barndom och barnäktenskap i vår samtid.

Konstruktioner av ålder, kön och sexualitet

Utifrån Hogans definition av bloggen som en *utställning* (2010) betraktar jag *Theas bröllopsblogg* som en offentlig kommunikationsarena där utomstående besökare bidrar till att (re)konstruera och upprätthålla den *mening* (sanningsregim) som skapas i interaktionen. Jag utgår från en idé om ålder, kön, sexualitet och etnisk tillhörighet som *performativa* (jfr Butler, 1990), varpå exemplet Thea utgör en *iscensättning* (ibid.) där det skandinaviska barnet konstrueras i relation till sin omvärld. Inledningsvis presenterar jag exempel som illustrerar konstruktioner av ålder, kön och sexualitet för att längre fram i artikeln diskutera hur ålder i samspel med etnisk tillhörighet görs synligt i bloggen.

På ett motsvarande sätt som Judith Butler angriper det hegemoniska utövandet av könsmakt föreställer jag mig att även andra sociala variabler (såsom ålder och etnicitet) iscensätts performativt. Den teoretiska grunden i denna artikel vilar på idén om ålder som görande (Doing Age) och betonar hur ålder används och konstrueras i vardagen (Andersson et al., 2011; Laz, 2003), i det här fallet genom visuella och verbala interaktioner på nätet. *Doing Age* har tydliga paralleller med perspektiven *Doing Gender* (West & Zimmerman, 1987) och *Doing*

4 Jämför med "off-line"-interaktioner där fysisk närvaro, personbundna egenskaper (såsom kroppsstorlek, röststyrka, kroppsspråk, talesätt och dialekt, kön, ålder, etnicitet osv) men också geografisk plats och tid blir betydelsefulla för interaktionen.

Difference (West & Fenstermaker, 1995) vilket också har bidragit till att många som studerat ålder som intersektion även har varit sensibla och öppna för fler perspektiv än ålder som renodlad variabel. I ett *intersektionellt* perspektiv blir det intressant att väva samman mer än en social variabel i diskussionen om sociala hegemonier (de los Reyes & Mulinari, 2005). På så vis skapas: "[...]en förståelse för att maktasymmetriernas olika dimensioner (och deras effekter) är oupplösligt förbundna med varandra genom en dynamisk interaktion" (Lykke, 2003, s. 48). En intersektionell läsning av Theas blogg möjliggör en diskussion kring den komplexa subjektiveringsprocessen där skilda sociala variabler samspelar i "görandet" av skandinavisk flickighet.

Kultursociologen Jeffrey Alexander (2011) använder sig av Butler och diskuterar vardagslivets ritualiseringar som sceniska framträdanden (s. 201). Mot denna bakgrund väljer jag att studera hur Theas (dvs. bloggkampanjens) iscensättningar av ålder, kön, sexualitet och etnicitet påverkas av samhälleliga normer för hur kronologisk ålder organiseras. Utgångspunkten är att ålder görs i relation till en normativ kontext som präglas av kulturella uppfattningar om vad som är ett accepterat beteende för en given ålder i sitt sammanhang. Ålder konstitueras i interaktionen mellan människor, varpå den får betydelse och verkar meningsskapande (Laz, 2003). Doing age eller ålder som "görande" kan användas för att visa på samspelet mellan det individuella och kollektiva görandet av ålder (Andersson et.al., 2011; Laz, 2003; Närvänen & Näsman, 2007). Ålderspositionering i relation till sociala grupper och sammanhang, men också i relation till livslopp och till den fysiska kroppen, kan visa vilken mening som individen tillskriver sin ålder och livsfas (Lövgren, 2013). Ålderspositioneringen kan också visa vilka ålderskoder som blir centrala i givna situationer som uttryck för att befinna sig "on-time" (Elder, 1975; Neugarten et.al, 1965) eller "off-time" (Holstein & Gubrium, 2000). Med andra ord går det att agera i rätt tid i relation till sin ålder ("on time"), alternativt att agera i fel tid ("off time") och framstå som otajmad eller osamtidig (Ambjörnsson & Jönsson, 2010; Jönsson, 2015) i relation till omvärldens förväntningar. Följande inlägg från Theas blogg illustrerar hur ålder "görs":

Hi Thea,

I hope you can read English. I noticed the photo of you and your proposed husband today, and decided to see what it was all about, and then saw your "blog". What concerns me is that while you may feel like you love the man who wants to marry you, many things change quickly in the teen years of a person, and you may feel very differently even just a little later on in life. Also, while he, the proposed husband, may also feel like he loves you, there are going to be some very different approaches to life and circumstances. [h]e may not be able to relate to your child-view of the world, and may like vastly different activities than you do at this point in your life. And the last point I'd like to bring up is all the public comments and anger that has already been generated, and more will be generated, if you continue with the wedding. That will be very difficult to deal with, and many people will be very intensely judgemental [sic] regarding your proposed husband. Still, I wish you the best, and good luck. (Blogginlägg av en kvinnlig äldre läsare: 10.10.2014 kl.17:09)

Citatet ovan visar hur ålderskodade föreställningar (Krekula, 2006) påverkar mottagandet av Theas inlägg i bloggen. Jag läser in ålder och kön som de primära sociala variabler som synliggörs i just detta citat. Kommentaren kan i sin helhet utgöra ett illustrativt exempel på hur blogginläggets avsändare uttrycker sitt erfarenhetsmässiga försprång (som vuxen) i form av "merkompetens" i relation till den yngre mottagaren (barnet). Den tvekande öppningsfrasen: "I hope you can read English." kan i sammanhanget läsas utifrån den tysta frågeställningen: "har du hunnit lära dig engelska lilla vän?", även om det finns rent språkliga aspekter i påståendet som inte nödvändigtvis behöver tolkas som ett uttryck för ålder och mognad. Vidare har citatet flera exempel på hur avsändaren, genom normativa ordval och uttryck, skapar sig som *äldre* i relation till en *yngre* mottagare. Det sker en s.k. *infantilisering* av Thea, vilket tilldelar henne en lägre status i förhållande till den vuxna avsändaren. Påståendet: "why you may feel like you love the man who wants to marry you" förutsätter en emotionell tveksamhet hos Thea och skapar samtidigt ett medvetet avstånd till den tilltänkte maken genom att undvika att kalla honom vid hans tilltalsnamn. Han blir genom benämningen "the man who wants to marry you" iscensatt som en vuxen (och bestämd!) man snarare än en person, vilket förstärker innebörden av åldersmakt och

Theas underordning (Hendrick, 2000; Sundhall, 2012). Citatet har en förminsande effekt på Thea som aktör, vilket kan ses som ett exempel på hur blogginläggets avsändare (den vuxne) fråntar Thea (barnet) faktisk agens. Istället framstår Thea som ett litet barn som inte är kapabel att förstå räckvidden av sina handlingar och därför inte heller bör bära ansvar för dem. Då begreppen ”äktenskap” och ”brud” är sexuellt kodade begrepp kan ovanstående citat även läsas som en reaktion på den kontroversiella relationen mellan barndom och sexualitet där barnbruden blir ett offer för den vuxne mannens begär. En poäng här är att ålder ofta uttrycks genom föreställningar och förväntningar som appliceras på en persons kronologiska position i livsloppet (Natland, 2009). Bröllop och äktenskap är starkt kopplade till den reproducerande fasen av livet, varpå Thea som barnbrud avviker från kulturella förväntningar på en norsk flickas livslopp. Barnbruden blir en avvikelse som skapar ålderskategorisk *oordning* (Heggli, 2004). Sammantaget vill jag understryka att citatet ovan konstruerar Thea som ett könat och sexualiserat barn, en liten oskuldsfull flicka, i relation till den vuxne mannen.

Citatet ger uttryck för ett *barnperspektiv* (bl.a. i Halldén, 2003; Halldén, 2009; Pramling et al, 2011; Qvarsell, 2001) på så vis att avsändaren har ansträngt sig för att sätta sig in i Theas situation, men den ger också uttryck för ett tydligt *vuxenperspektiv* då den vill ”undervisa” Thea i förmodade samhälleliga påtryckningar och svårigheter om hon skulle råka välja ”fel väg” och på så vis bryta normativa förväntningar kring hur en tolvårig norsk flicka bör iscensätta sin livsfas. Barnperspektivet används således som ett retoriskt grepp⁵ för att höja ett varningens finger och vägleda Thea tillbaka till en normativ och moraliskt riktig barndom. Barnperspektivet och de ålderskodade dualistiska föreställningarna om *barn* respektive *vuxen* uttrycks specifikt genom orden: ”there are going to be some very different approaches to life and circumstances. [h]e may not be able to relate to your child-view of the world, and may like vastly different activities than you do at this point in your life”. Enligt Hundeides (2011)

5 Inlägget avslutas med orden: “Still, I wish you the best, and good luck.”, vilket kan tolkas som ett uttryck för att avsändaren positionerar sig som ”lyhörd vän” med ett gott råd utifrån vad hon uppfattar som ”barnets bästa” i främsta rummet (jfr artikel 3 i FN:s konvention om barnets rättigheter).

humanistiskt dialogiska barnperspektiv där *omsorg* görs centralt kan ovanstående uttryck illustrera hur den vuxne använder sig av lyhörd omsorg som anpassning (s. 115).

Följande blogginlägg är ytterligare ett exempel på hur ålder, kön och sexualitet görs i *Theas bröllopsblogg*. Blogginlägget är utformat som en vädjan till Thea:

Dear thea!

Your situation is dangerous, Please dont get married!! If I could meet with your mother who actually supports this I would punch her in the face for the horrible brainwashing you got. I pray that you'll be safe and keep your life intact... That man you think you want to marry is going to take only advantage of you and nothing else! Please please please don't do that. This world is already falling apart, don't do it!!!! Without knowing it your parents and this man are making the biggest mistake of their life.. Wait to be older, you'll never regret it I promise!! (Blogginlägg av kvinna: 10.10.2014 kl.01:51)

Inlägget visar starka känsloyttringar och det råder ingen tvekan om att Thea är på väg att begå ett stort misstag om hon gifter sig med: "That man you think you want to marry". Den stora faran uttrycks genom att explicit tala om att den namnlöse mannen kommer att utnyttja Thea, med en övertygelse om att detta är det enda mannen är ute efter. Påståendet tycks inte kräva någon närmare förklaring, varför det låter oss tro att män som är kapabla att gifta sig med barnbrudar är potentiella våldsbrukare.⁶ Theas mamma däremot, är den som enligt skribenten borde straffas för sitt ansvarslösa moderskap. Thea bör, enligt skribenten, akta sig för påtryckningar från sina föräldrar. Samtidigt bör hon söka trygghet och försöka att leva "i sin ålder" ("on time") genom att tålmodigt vänta och bevara sin barndom intakt. Precis *vad* som ska bevaras låter sig inte uttryckas, men påståendet om att världen riskerar att gå under, signalerar att det är ödesdigert för Thea att göra fel val. Då performativitet också berör det som *inte* låter sig sägas, exempelvis förbud och tabun av olika slag, kan utelämnandet av information tolkas som ett försök från skribentens sida att skydda Thea från diverse hemskheter som hon ännu inte själv kommit underfund med.

6 Om "advantage" i sammanhanget bör tolkas som sexuellt utnyttjande, våld eller annat tvång är en vidare fråga och upp till betraktaren att värdera.

Jag finner det intressant hur citaten ovan även bidrar till att indirekt skapa ett norskt föräldraskap där föräldrarna i grund och botten inte antas vara förtryckande, utan snarare obetänksamma och oansvariga. Det finns därför hopp om dialog, lyhördhet och hänsynstagande till barnets egna synpunkter. I kontrast till föreställningar om förtryckta, sårbara och oinformerade barnbrudar (och föräldrar) i ”andra kulturer” görs Thea därför inte till ett offer i lika hög grad. I utställningen *Theas bröllopsblogg* skapas således ett förhandlingsutrymme där det blir möjligt att laborera med flera parallella och överlappande barndomsporträtt.

”Thea” - en transnationell Annanhet

Bilder hämtade från: www.theasbryllup.blogg.no, 2014-12-02

En läsning av bloggans visuella uttryck⁷ ger tydliga indikationer på att etnisk tillhörighet är en central fråga att beakta. Med etnisk tillhörighet menar jag i detta sammanhang visuella och kulturella koder och särdrag som signalerar geografisk, social och kulturell tillhörighet. Theas bröllopsblogg iscensätter ett könat barn, med en viss hudfärg och bakgrund i en skandinavisk kontext. Jag tolkar det som en medveten strategi från Plan Norges sida att låta huvudpersonen Thea framstå i vad man skulle kunna kalla för ett "Barbiefierat västerländskt skimmer" med starka associationer till populärkulturella referenser och en normativ "rosa-söt flickighet". Thea konstrueras inom ramen för vad som skulle kunna kallas banal nationalism.⁸ Därtill har Plan Norge valt att kalla huvudpersonen för "Thea", ett namn som bidrar till att förstärka autenticiteten i den "norskhets" som iscensätts (jfr Alexander, 2011). Genom dessa kraftfulla visuella uttryck, som skapats med tydligt uppsåt att stimulera betraktaren till att känna empati med huvudpersonen i fråga, blir det möjligt att på detta vis studera norskhets performativ akt.

Det finns inom barndomsforskningen en rådande kritik mot den västerländska prägeln på barnkonventionens barndefinition. Bland andra har Birgitta Qvarsell (2003) hävdats att barnkonventionens definition av barnet - vilken starkt kommit att prägla diskursen om *barnet som har rättigheter* - inte tar tillräcklig hänsyn till kulturell variation och individuella förutsättningar för barn i skilda delar av världen. Mot denna kritik blir det intressant att se hur bloggkampanjen framstår som ett forum för "görandet" av den norska Thea i ett o-norskt sammanhang.

Det visuella kan även ses som symboler och ritualer i vardagslivet (Collins, 2005) där Theas uttryck⁹ och ritualiserade handlingar blir ett sätt att få människor att skapa identifikation med henne och engagera sig i det som sker (Lunneblad, 2011). Norskhets blir en performativ

7 Se: www.theasbryllop.blogg.se.

8 Med "banal nationalism" menas attribut och uttryck för vardagsritualisering med nationalistiska anspelningar, t.ex. att Thea är en "vanlig" norsk tolvårig tjej som gillar One Direction, hästar, smink och sin bruna favoritnalle.

9 Med "uttryck" avses här allt från klädval och poser till de aktiviteter som bildflödet i bloggen skildrar.

akt genom att bloggen presenterar en typiskt norsk flicka i ett icke igenkännbart norskt sammanhang. Theas etniska tillhörighet i relation till det faktum att hon ska stå brud vid tolv års ålder med en etniskt norsk äldre man skapar en ”kulturell anomal” (Natland, 2009) som är tidigare okänd i den offentliga debatten om barnäktenskap. Den etniska norskhet som iscensätts genom Thea är framförallt skapad kring en idé om norsk oskuldsfull flickighet där den kompetenta bloggande tolvåriga flickan kontrasteras mot barnbrudens öde. På detta vis görs Thea samtidigt kompetent och omsorgsbehövande.

Normaliteten i det ”rosa-flickiga” påtalas vid upprepade tillfällen i bloggen och framstår som en norsk flickas rättighet:

Kjære lille deg! Du er bare 12 år gammel og har hele livet foran deg! Du skal ikke gifte deg nå, du skal være med vennene dine, du skal reise i selskap og spise kaker å leke ”danseleken”. Du skal ikke gå langs kirkegulvet enda!!!. Om dette er noe du ikke vil så anmelder du dette. Du skal ha himmel seng, rosa rom, one direction plakater over hele rommet. Ikke brudebilder!. Du skal igjennom russetiden, du skal igjennom ungdomstiden, med ungdoms fester, er til og med masse kjeffe gutter på din egen alder du kan flørte med. Mammaen din skal ikke bestemme over deg! Blir irritert. Du må få bo hjemme å leve som en normal jente på din egen alder. Ønsker deg masse lykke til å håper du får ordnet dette. Vil du ikke gifte deg med en gammel fyr, så si ifra NÅ. Dårlig valg å gifte seg nå. (Blogginlägg av kvinna: 06.10.2014 kl.14:19)

Detta blogginlägg synliggör och förstärker den dominerande diskursen om tolvårig norsk flickighet. Blogginlägget bidrar samtidigt till att staka ut vägen för Thea framöver, som ett sätt att lotsa och hjälpa henne att: ”leve som en normal jente på din egen alder”. Återigen synliggörs åldersavvikelsen genom att påtala vikten av att leva ”on time” (Neugarten et.al, 1965).

Otaliga kommentarer i bloggen vittnar om att ”norskheten” strider mot normativa föreställningar om barnäktenskap. Ordet ”söt” tycks användas i många kommentarer som bekräftelse på medlidande och engagemang. Att en ”söt” tolvårig norsk flicka görs till barnbrud skapar en kraftfull effekt av s.k. *andrafiering* (Sernhede, 2011) i form av en norsk Annanhet, som blir till en transnationell icke-igenkänningsbar Annanhet. Denna ovanliga Annanhet vänder uppochnar på hela den koloniala blicken. De visuella signalerna i Theas blogg överensstämmer

inte med diskursen om den skygga, fattiga barnbruden i tredje världen, varpå den framstår som än mer provocerande. Många kommentarer uppger att: "i mitt land är det förbjudet" men anspelar samtidigt på stark empati med den "söta flickan". Vad som också blir synligt är att denna empati i själva verket tycks grunda sig på likhet och medlidande just därför att Thea är högst igenkänningsbar för den västerländska blicken. Thea framstår därför som ett exempel på när det egna Jaget blir det Andra.

Bilder hämtade från: www.plan-norge.no, 2014-12-02

Plan Norges visuella gestaltning av autentiska barnbrudar visar helt andra typer av bilder. På Plan Norges webbsida gestaltas de autentiska fallen med porträtt av slöjbeklädda flickor med mörk hy och något sorgset över blicken, sittandes på jordstampade golv i en påver miljö. Sammantaget förstärker dessa bilder en normativ visuell idé om barnbruden, vilket får Thea att framstå som icke-igenkänningsbar. En intressant jämförelse apropå hudfärg, etnisk tillhörighet och kulturell

Annanhet är att Thea aldrig blir *adultifierad* (Ferguson, 2000) genom bloggen. Detta trots att hon idogt ägnar sig åt traditionellt västerländska bröllopsbestyr, såsom att resonera kring brudklänning, bröllopstårta och andra festförberedelser. Istället vittnar blogginläggen om att kampanjen bidrar med nya perspektiv på vad det kan innebära att stå som barnbrud, perspektiv som bygger på hög igenkänning och likhet med den utsatta bruden. Följande blogginlägg görs av en bloggbesökare som har genomskådat kampanjen och förstått att bloggen är iscensatt för att uppmärksamma barnäktenskap:

Jeg vil bare si at denne bloggen har helt forandret mitt syn på barnebryllup. Ikke for å være rasistisk, men det blir litt fjernt for meg å høre om utenlandske jenter med navn jeg ikke klarer å uttale, fortelle om å stå barnebrud. Norske Thea kunne vært meg for noen år siden. Det er bra at et så viktig og alvorlig tema blir uttrykt slik at jeg lettere kan sette meg inn i det. Takk. (Blogginlägg av anonym: 10.10.2014 kl.11:58)

Parallella och motstridiga barndomsdiskurser

Avslutningsvis skulle jag vilja diskutera bloggkampanjen som ett exempel på hur internet utgör en arena för barn och unga att verka i *lokala* sammanhang. Sonia Livingstone (2009) beskriver hur barn integrerar internet i sina liv såväl rumsligt och fysiskt som i online-situationer. Livingstone visar hur internet kan utgöra en arena för omförhandlingar och demokratisering av den privata sfären (och barndomen i stort), varpå den utmanar vuxen-barn-relationer. Autenticiteten i Theas "project of self" blir möjlig att driva fram i bloggformat under flera veckors tid genom att den är uppbyggd kring en osäkerhet (uncertainty) som uppstår då personen bakom skärmen möter sin omvärld. Det är en osäkerhet som i jämförelse med traditionell "face-to-face-interaction" skapar nya möjligheter (ibid.). Globaliseringstendenserna, där internet kan användas som ett forum för att nå ut med den "lilla världen" och de små berättelserna i det "globala rummet", bidrar till ett förnyat intresse för det nationella och det lokala då det iscensätts för en bred publik. Bloggens format uppfyller på detta vis flera av de kriterier som möjliggör en sk. "exhibitional approach". Det finns även ett starkt nyhetsvärde i Theas berättelse då den innehåller flera av de kännetecken som skapar en nyhet, såsom: aktualitet, närhet, konflikt, ovisshet och spänning (Oring, 1990; Natland, 2009).

Plan Norge valde att skapa en normativ global berättelse vilken bidrog till att utmana en vedertagen "sann" berättelse om barnbrudar. Detta visar sig skapa reaktioner av avståndstagande. Den *liminalitet* (Thomassen, 2009) som uppstår i Theas blogg - avseende hennes fiktiva tillstånd i avvaktan på det stundande bröllopet, men också i gränslandet mellan de alternativa barndomsskildringar (norsk barndom och Annan barndom) som bloggen ger uttryck för – bidrar till att omförhandla och problematisera barndomsbegreppet. Dessutom lyckas bloggen genom sin höga igenkänningsfaktor nå ut till ett stort antal tonårss flickor som med spänning och förtvivlan följer Theas vardag. Många väljer att använda sin ålder som ett sätt att bekräfta Thea med orden: "Jag är 12 år precis som du", varpå det blir tydligt att ålder återigen synliggörs som en betydelsebärande faktor och identitetsmarkör.

Kampanjen utgår konkret från en av vår tids mest kraftfulla barndomdiskurser: *det kompetenta barnet*. Det faktum att Thea företar sig att driva en egen blogg, blir ett uttryck för barns delaktighet, inflytande och rätten att göra sin röst hörd enligt artikel 12 i barnkonventionen. Idén om det kompetenta barnet har kommit att: "fungera som en av samtidens myter, det vill säga ett av de ideal som det 'normala' ansvarskännande barnet måste leva upp till" (Skolverket, 2010, s. 38). Det kompetenta barnet materialiseras i Plans kampanj genom att personen bakom "Thea", den verkliga tolvåriga bloggaren, får träda fram och berätta om varför hon valde att ställa upp i kampanjen. Det är ingen tvekan om att det är ett "kompetent" beslut som har fattats av denna tolvåriga flicka:

Da jeg først ble spurt om å spille rollen som Thea tenkte jeg med en gang at dette var noe jeg ville gjøre fordi det er en så bra sak. /.../ Jeg synes det er fint å kunne tenke på at jeg gjennom å spille rollen som Thea kan ha hjulpet jenter på min alder andre steder i verden. Jenter som står i fare for å bli giftet bort på helt på ordentlig! Også synes jeg jo selvfølgelig det er gøy å ha vært en del av noe så stort og at Theas blogg har fått så mye oppmerksomhet over hele verden. (http://theasbryllup.blogg.no/1413183639_hei_jeg_heter_maja.html)

En intressant paradox gör sig dock gällande i och med att den kompetenta barnbloggaren (aktören) samtidigt är en barnbrud (ett offer utan rättigheter). Uppmärksamma besökare som genomskådat

kampanjen vänder sig i vissa fall direkt till bloggans upphovsman med uppmuntrande kommentarer och lovord om Plans kampanj. Samtidigt uttrycks viss oro för att karaktären bakom Thea ska ta på sig alltför stort ansvar och på så vis riskera att ”glömma bort att vara barn”. Även på en metanivå synliggörs således paradoxen mellan agens och förtryck i spänningsfältet mellan kompetens och sårbarhet:

Hello Thea,

I read about you and why you are doing this. I think that you are a very courages [sic] young lady with more guts than many adults. And at such a young age. I am from Holland and I admire all young people who are so pro-active and concerned with the injustice in this world. As I understand it, there are a lot of ignorant people, who did not take the time to investigate and find out what you are doing ecxactly [sic] and why. But they do take the time to be very judgemental [sic] of you. As I see it, you are probably on your way to become one of the world leaders, maybe together with Malala of Pakistan. Keep up the good work, but don't forget to be a child too [en] enjoy life as any kid should. Take care. I shall keep watching and learning about your actions in the future. I wish you all the best. Danielle (Blogginlägg av kvinna: 09.10.2014 kl.17:16)

Avslutande kommentar

I denna artikel har jag velat lyfta fram avgörande skärningspunkter där flera sociala variabler gemensamt bidrar till att skapa en komplex beskrivning av ett barndomsfenomen i samtiden. Mitt exempel visar även hur visualitet kan integreras i diskursanalyser där bilder och visuella uttryck ingår i ett dynamiskt samspel med övrig kommunikation (Nikolajeva & Scott, 2001). Sociala medier, inte minst bloggar, utgörs vanligtvis av ett bildflöde som tillsammans med den skrivna texten skapar en dynamik och en form där information görs snabbtillgänglig för den tilltänkta läsaren. Det blir därför relevant att studera bloggans bilder och textinlägg som komplementära element i det som skulle kunna kallas för en ”utställning av jaget” på nätet.

Theas bröllopsblogg kan enligt min analys utgöra ett exempel på hur det skandinaviska barnet konstrueras på nätet. Exemplet är tacksamt för att illustrera ålder, kön, sexualitet och etnisk tillhörighet som performativa akter då karaktären Thea de facto är en iscensättning av

en "Annan" barnbrud. Bloggen framstår som en utställning (Hogan, 2010) där kommentarer och inlägg byggs ut under gång och där besökaren i efterhand kan välja att ta del av berättelsen i sin helhet, alternativt konsumera valda delar. Diskursen om barnbruden Thea ställs ut för en bred publik över tid, vilket förstärker aspekten av Hogans utställningsbegrepp. Vi får som läsare inte veta mycket om hur manuskriptet kring Thea såg ut, d.v.s. vad och hur mycket som var bestämt i förväg, om det under processens gång funnits vuxna mellanhänder i form av bloggredaktörer, arrangerade temarubriker och dylikt. Vad vi kan se är dock att den autentiska tolvåringen lyser igenom och lyckas övertyga (åtminstone vissa) läsare om att hon verkligen ska giftas bort. I och med detta "lyckade framträdande" (jfr Alexander, 2011) ställs vi också inför en rad etiska frågeställningar. Är det oetiskt att lura (även) minderåriga om syftet är av godo och kan bringa kunskap och engagemang hos en målgrupp som är svår att nå via andra kanaler och medier? En annan etisk fråga rör paradoxen mellan agens och förtryck i delaktighetsprojekt där barnet utgör huvudaktör. Hur bearbetas effekterna av projektet, i det här fallet bloggen (dess snabba spridning och mediala genomslag), med den bloggande tolvåringen? Vilket ansvar tilldelas det kompetenta barnet i-fråga?

Theas bröllopsblogg illustrerar ett Annat skandinaviskt barnporträtt där ålder, kön, sexualitet och etnisk tillhörighet görs till betydelsebärande variabler som möjliggör en diskussion kring normer och avvikelser rörande barndomsdiskurser i vår samtid. Genom att koppla samman diskursen om den samtidigt kompetenta och oskuldsfulla skandinaviska flickan med diskursen om barnbruden skapas ett kraftigt kulturellt normbrott som bloggans läsare reagerar på. Thea är för ung och okunnig för att förstå konsekvenserna av sitt val, samtidigt som hon tillskrivs förmågan att ta till sig goda råd, ändra sitt beslut och gå emot sina föräldrars vilja. Genom kommentarer kring "ansvarslösa" föräldrar bidrar bloggen även till att konstruera norskt föräldraskap, där Theas föräldrar inte tros vara förtryckande (egentligen), utan innerst inne lyhörda för barnets synpunkter och önskemål. Detta kan i sin tur kontrasteras mot föreställningar om barns sårbarhet, kompetens och föräldraskap i "andra kulturer" där barn i högre grad förutsätts vara offer utan rättigheter. Av läsarnas kommentarer framstår en särskild rosa-söt flickighet, bekymmersfrihet

och trygghet som idealiserade värden förknippade med den önskvärda barndomsdiskurs som det värnas om. Genom att aktivt använda sig av ålderskodade attribut och samtidigt iscensätta ett kraftigt normbrott avseende ett förväntat livslopp i välfärdssamhället, lyckas Plan Norge genom karaktären Thea lyfta diskussionen om barnäktenskap till en ny dimension. Det är en dimension där även minderåriga görs delaktiga i det offentliga samtalet, både som föremål för diskussionen och som utförare, betraktare och konsument av barnbloggen.

Referenser

- Alanen, Leena (1992). *Modern Childhood? Exploring the 'Child Question' in Sociology*. Jyväskylä: Institute for Educational Research.
- Alexander, Jeffrey C. (2011). *Kulturell sociologi - Program, teori och praktik*. Texter i urval av Mats Trondman, Anna Lund & Jason L. Mast (red). Göteborg: Daidalos.
- Ambjörnsson, Fanny & Jönsson, Maria (red.). (2010). *Livslinjer. Berättelser om ålder, genus och sexualitet*. Stockholm: Makadam.
- Andersson, Janicke, Lukkarinen Kvist, Mirjaliisa, Nilsson, Magnus & Närvänen, Anna-Liisa (red.). (2011). *Att leva med tiden. Samhälls- och kulturanalytiska perspektiv på ålder och åldrande*. Lund: Studentlitteratur.
- Brembeck, Helene & Johansson, Barbro (2010). Foodscapes and Children's Bodies. *Culture Unbound – Journal of Current Cultural Research*. 2. Pp 797-818.
- Brown, Sheila (2005). *Understanding Youth and Crime. Listening to Youth?*. Buckingham/Philadelphia: Open University Press.
- Buckingham, David (2000). *After the Death of Childhood*. Cambridge: Polity.
- Butler, Judith (1990). *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*. London: Routledge.
- Börjesson, Mats (2003). *Diskurser och konstruktioner. En sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur.

- Börjesson, Mats & Rehn, Alf (2009). *Begreppbart: Makt*. Stockholm: Liber.
- Christensen, Pia & James, Allison (2000). *Research with Children. Perspectives and Practices*. London; New York: Falmer Press.
- Collins, Randall (2005). *Interaction Ritual Chains*. Princeton: Princeton University Press.
- Davies, Bronwyn (2014). *Listening to Children: Being and becoming*. New York: Routledge.
- De los Reyes, Paulina & Mulinari, Diana (2005). *Intersektionalitet: kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*. Malmö: Liber.
- Elder, Glen H. Jr. (1975). Age Differentiation and the Life Course. *Annual Review of Sociology*, 1, s.165-190.
- Ferguson, Ann Arnett (2000). *Bad Boys: Public Schools in the Making of Black Masculinity*. Ann Arbor Michigan: University of Michigan Press.
- Formark, Bodil (2013). Jösses flickor, vilket trassel! Historiska reflektioner kring flickforskningens uppgift i en flickfrämjande och postfeministisk tid. *Tidskrift för genusvetenskap*, nr 2-3, s. 7-20.
- Goffman, Erving (1959). *The presentation of self in everyday life*. New York: Anchor Books.
- Hall, Stuart (1997). *Representation. Cultural Representations and Signifying Practices*. London: SAGE Publications.
- Halldén, Gunilla (2003). Barnperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp. I *Barns perspektiv och barnperspektiv*, skrift nr 1-2 i skriftserien Pedagogisk forskning i Sverige, Institutionen för pedagogik och didaktik vid Göteborgs Universitet.
- Halldén, Gunilla (red.)(2007). *Den moderna barndomen och barns vardagsliv*. Stockholm: Carlssons.
- Halldén, Gunilla (2009). Barnperspektiv. Ett ideologiskt laddat begrepp och precis som analytiskt verktyg. *Locus. Tidskrift för forskning om barn och ungdomar*, Stockholms universitet, Institutionen för barn- och ungdomsvetenskap, (3-4).

- Heggli, Gry (2004). Alderstyranni og dekrnologisering. Alder som kulturanalytisk perspektiv. *Tidskrift for kulturforskning*, 3(1), s. 5-14.
- Helander, Karin (2003). *Barndramatik och barndomsdiskurser*, Lund: Studentlitteratur.
- Hendrick, Harry (2000). The child as social actor in history. In Pia Christensen & Allison James (Eds), *Research with Children. Perspectives and Practices*. London: Falmer Press.
- Hogan, Bernie (2010). The Presentation of Self in the Age of Social Media: Distinguishing Performances and Exhibitions Online. *Bulletin of Science Technology & Society*, (30:377), Sage Publications.
- Holland, Patricia (2004). *Picturing Childhood: The Myth of the Child in Popular Imagery*. London: I.B. Taurus.
- Holstein, James & Gubrium, Jaber (2000). *The self we live by: Narrative identity in a postmodern world*. New York: Oxford University Press.
- Hundeide, Karsten (2011). Grundläggande inneboende egenskaper i ett humanistiskt dialogiskt förhållningssätt till barn. I Pramling Samuelsson, Ingrid, Sommer, Dion & Hundeide, Karsten (red), *Barnperspektiv och barnens perspektiv I teori och praktik*. Översättning från engelskans "Child Perspective and Children's Perspectives" (första upplagan). Stockholm: Liber.
- James, Allison & Prout, Alan (1990). *Constructing and Reconstructing Childhood*. London: The Falmer Press.
- Jenks, Chris (1996). *Childhood*. London; New York: Routledge.
- Johansson, Barbro (2011). Doing adulthood in childhood research. *Childhood*, 19(1), 101-114.
- Jonsson, Rickard (2007). *Blatte betyder kompis. Om maskulinitet och språk i en högstadieskola*. Stockholm: Ordfront.
- Jonsson, Maria (2015). *Behovet av närhet blir med åren betydligt större än nödvändigheten att bevara sin värdighet. Om genus, trots och åldrande i Kerstin Thorvalls författarskap*. Lund: Ellerströms förlag.

- Krekula, Clary (2006). *Kvinna i ålderskodad värld: Om äldre kvinnors förkroppsligade identitetsförhandlingar*. Diss. Uppsala: Uppsala universitet.
- Krekula, Clary (2009). Age coding: on age-based practices of distinction. *International Journal of Ageing and Later Life*, 4(2), s. 7-31.
- Krekula, Clary, Närvänen, Anna-Liisa & Näsman, Elisabeth (2005). Ålder i intersektionell analys. *Kvinnovetenskaplig Tidskrift* (2-3), 81-94.
- Laz, Cheryl (1998). Act your age. *Sociological Forum*, 13(1), 85-113.
- Laz, Cheryl (2003). Age Embodied. *Journal of Aging Studies*, (17), 503-519.
- Lee, Nick (2001). *Childhood and Society. Growing up in an Age of Uncertainty*. Buckingham, UK: Open University Press.
- Livingstone, Sonia (2009). *Children and the Internet*. Cambridge: Policy Press.
- Lunneblad, Johannes (2011). Identitet, kvalitet och realitet i en förortsskola. I Sernhede, Ove (red.), *Förorten, skolan och ungdomskulturen. Reproduktion av marginalitet och ungas informella lärande*. Göteborg: Daidalos.
- Lykke, Nina (2003). Intersektionalitet – ett användbart begrepp för genusforskningen. *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, 24(1), s. 47-56.
- Lövgren, Veronica (2013). *Villkorat vuxenskap. Levd erfarenhet av intellektuellt funktionshinder, kön och ålder*. Diss. Institutionen för socialt arbete. Umeå universitet.
- Natland, Sidsel (2009). 'Typisk for jenter i denne alderen'? Alder som kulturell konstruksjon i studiet av jenters vold. *Barn*, 2(1), s. 9-29.
- Neugarten, Bernice, Moore, Joan & Lowe, John (1965). Age Norms, Age Constraints, and Adult Socialization. *American Journal of Sociology*, 70, s.710-717.
- Nikander, Pirjo (2000). 'Old' versus 'Little Girl': A Discursive Approach to Age Categorisation and Morality. *Journal of Aging Studies*, 14(4), s. 335-358.

- Nikolajeva, Maria & Scott, Carol (2001). *How picturebooks work*. New York: Garland.
- Närvänen, Anna-Liisa & Näsman, Elisabet (2007). Age Order and Children's Agency. I Wintersberger, Helmut, Alanen, Leena, Olk, Thomas & Qvortrup, Jens (red.), *Childhood, Generational Order and the Welfare State: exploring Children's Social and Economic Welfare*. Odense: University Press of Southern Denmark, 225-249.
- Oring, Elliot (1990). Legend, truth, and news. *Southern Folklore*, 47(2), 163-177.
- Pramling Samuelsson, Ingrid & Sommer, Dion & Hundeide, Karsten (2011). *Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik*. Översättning från engelskans "Child Perspective and Children's Perspectives" (första upplagan). Stockholm: Liber.
- Prout, Alan (2005). *The Future of Childhood*. London: RoutledgeFalmer.
- Qvarsell, Birgitta (2003). Barns perspektiv och mänskliga rättigheter. Godhets-maximering eller kunskapsbildning? *Pedagogisk forskning i Sverige*, (8), 101-113.
- Qvarsell, Birgitta (2001). Det problematiska och nödvändiga barnperspektivet. I Henry Montgomery & Birgitta Qvarsell (red.), *Perspektiv och förståelse. Att kunna se från olika håll*. Stockholm: Carlsson, 90-105.
- Qvortrup, Jens (2002). Sociology of Childhood: Conceptual Liberation of Children. In F. Mouritsen & J. Qvortrup (eds.), *Childhood and Children's Culture*. Denmark: University Press of Southern Denmark.
- Robertson, Roland (1994). Globalisation or Glocalisation?, *Journal of International Communication*, 1(1), s 33-52.
- Robertson, Roland & White, Kathleen E. (2005). Globalization: Sociology and Cross-Disciplinarity. In C. Calhoun, C. Rojek & B.S. Turner (eds.), *The Sage Handbook of Sociology*. London: Sage.
- Sernhede, Ove (2011). *Förorten, skolan och ungdomskulturen. Reproduktion av marginalitet och ungas informella lärande*. Göteborg: Daidalos.

- Skolverkets rapport (2010). Barndomens förändrade villkor-
Förutsättningar för barns lärande i en ny tid. *Skolverket*. Stockholm:
Fritzes.
- Sundhall, Jeanette (2012). *Kan barn tala? En genusvetenskaplig
undersökning av ålder i familjerättsliga utredningstexter*.
Institutionen för Kulturvetenskaper Göteborgs universitet.
- Thomassen, Bjørn (2009). The Uses and Meaning of Liminality.
International Political Anthropology, Vol. 2(1), s. 5-28 .
- Trondman, Mats (2013). Att förstå barndom - Till frågan om barndom
som tillblivelse (becoming) eller vara (being). *Utbildning &
Demokrati*, vol 22, nr 2, 7–35.
- United Nations (1989). Convention on the rights of the child, 'United
Nations Doc A/Res/44/25'.
- West, Candace & Fenstermaker, Sarah (1995). Doing Difference.
Gender and Society, (9), 8-37.
- West, Candace & Zimmerman, H. Don (1987). Doing Gender. *Gender
and Society*, (1), 125-151.